
Szentgyörgyi Zsolt

AZ ERDŐKERÜLŐ

Öregapám azért lett erdőkerülő, hogy az embereket kerülni tudja. Az történt ugyanis, hogy gyerekkorában egyszer beleesett a szájába egy hullócsillag, és utána nagyon hosszú ideig nem jött a szemére álom. Véleménye szerint ez a véletlen esemény okozta azt a fokozatosan bekövetkező változást, amely teljesen felforgatta és meglehetősen szokatlan irányba terelte életét. Éppen úgy, ahogy egyesek allergiásak a lóra, ő attól a naptól fogva egyre nehezebben bírta elviselni a társaságot, és állandóan a magányt kereste, nem kislekű megütözközést váltva ki ezzel mindazokban, akik fejlődését figyelemmel kísérték. Pályafutása kétségkívül bővelkedett volna szomorú fordulatokban, és talán úzótt vadként vagy vérfarkasként bolyongva töltötte volna napjait, de nagyanyám, amint azt később bevallotta, még önmaga számára is váratlanul igazat adott neki, és támogatta szándékait, míg végül elhatározták, hogy a jövőben a hallgatag fák között fognak lakni.

Valóban évtizedeket töltöttek abban a világvégi házban, és hogy meg tudjanak élni, öregapám kisebb dolgokat árult a szarvasoknak, madártollat gyűjtött a tisztásokon, vagy levette fejről a kalapját, és teleszedte gombával. Nagyanyám addigra persze már jól kiismerte szokásait, és minden alkalommal, amikor meglátta, hogy kalapjával a kezében közeleg, csípőre tette a kezét, és odakiáltott neki, bár még eléggé messze járt: „Megint teleszedted a kalapodat gombával!”

Az erdőben az élet fejlődésének két fő irányvonala egyaránt megtalálható, és egymással szoros kapcsolatban állnak. Érdekeség, hogy ezek közül az egyik, nevezetesen a növényvilág, egyrészt maga a lakosság, másrészt maga az erdő, az állatvilág képviselői azonban kizárólag lakosságként játszanak szerepet. Az erdőben megtelepedett különös állatok a városi élet előnyeit, öregapámhoz hasonlóan, szintén semmibe vették. Nem bánták az időjárás viszontagságait, és úgy döntöttek, hogy inkább ott, az emberektől távol élnek le életüket, akármilyen sok nehézségbe ütközzenek is a mindennapok során. Pedig bizony sokszor kínozták őket a fagy, beleiket csavarta az éhség, és a tapintatlan mérnökök vegyszerekkel próbálták megmérgezni őket, kártevők gyanánt.

Az erdő olyan város, aminek nincsen teteje, és szikrázó, illatoktól sűrű éjszakákon a csillagok olyan alacsonyan lógnak, hogy szinte leérnek a földig. Az alvó növények közül is körös-körül fények villódzása látszik, mint megannyi elemlámpa és semafor világít a vadállatok szeme, pásztázza a tájat. A legfényesebbek az ezüstrókák szemei, és valóban gyakran előfordul, hogy egy tapasztalatlan vadász a túlságosan hosszúra nyúlt vadászat után tanácstalanul áll meg az éjszaka labirintusában, és miután úgy határoz, hogy majd az ismerős csillagképek segítségével találja meg a hazafelé vezető utat, keservesen csalódnia kell, és pedig éppen egy ezüstróka miatt, melynek fényes szemét csillagként követve végül borzalmasan kihalt tájra érkezik. Csak napok múltán fog megint lakott vidékre érkezni a jó szerencse segítségével, és amikor abban az idegen faluban kimerülten és a faágak által rongyokká szagztatott ruhában megjelenik, az emberek kilépnek házuk kapuján, és csodálkozva gyűlnek köré, hogy meghallgassák kalandjait.

Számosan vannak azonban olyanok is, akik különféle okok folytán végleg eltévednek. Ha egy türelmes megfigyelő vagy őrszem a fülét a földre tapasztja, és néhány percig csendesen várakozik, meghallhatja a halott vadászok tompán döngő lépteit odalentről. A halottak ugyanis, az élőkől eltérően, nem telepednek le falvakban és városokban, hanem csapatokba verődve vándorolnak a föld alatt a kutyáikkal, kikutatva azokat a helyeket, ahol valami kis eső esett, hogy legalább szomjukat oltani tudják.

Ám idefent, a nyári fák barokk atmoszférájában az est csak barna kölni. A szarvasbogarak előjönnek rejtett házaikból, és repülni kezdenek süketen, mint a denevérek, és látszólag céltalanul, de valójában pontosan kidolgozott tervüket hajtva végre. A napali életmódot folytató állatok még óvatosan motoszkálnak a szürkületben, de rövidesen nyugovóra térnek, és az éjszaka egy távoli sziget, tele csodákkal és hihetetlen tálmányokkal. A mély csendben szinte hallani a fák lélegzését, amint leveleik kopoltyúján szűrki a langyos levegőt, és az ereikben felhalmozott klorofilltól álmosan, milliméterről milliméterre növekedni kezdenek.

Köztudott, hogy Énok nemzedéke előtt nekünk is majomarcunk volt még, és az újszülöttek olyan alaktalanul jöttek a világra, hogy az anyjuknak kellett formára nyalnia őket. Éppen ezért még ma is gyakran erőt vesz rajtunk valami meghatározhatatlan, ősi nosztalgia, és ilyenkor céltalanul kószálunk a fákkal sűrűn benőtt helyeken, magunk sem tudjuk, mit keresve vagy mi után vágyakozva. A sasok, akik a felhők belsejében fészkelnek és a vakond, megannyi szótlán és magának való rokonunk, még akkor is, ha soha nem jönnek el hozzánk vendégségbe.

Öregapám például nagyon szeretett fára mászni. Gyakran felmászott a legmagasabb fára is, hogy együtt füttyörésszen a madarakkal, akiket különleges képességeik folytán nagyra tartott, és az angyalokkal sorolt egy családba. A mátyásmadarak, a sárgarigók, a vörösbegyek nyelvét mind ismerte, és ha megfedkezett magáról, néha napokat töltött el velük odafent a faágakon. Nagyanyám bejárta utána az egész erdőt, és még a nyaka is elmerevedett, annyit nézegetett a magasba, mire végül rátalált, és hazahívta vacsorázni. Máskor pedig öregapám fáradtságos utakra indult az erdő távoli szegleteibe. Tábortüzet rakott, levelekkel takarózott, és virágokkal hímzett terítő volt körülötte a rét, melynek szegélyén csalán nőtt, meg pitypang. Nagyanyám abból főzött levest. Így töltötték tehát napjaikat, mindenkitől távol. Ketten voltak egyedül az elhagyott erdőn a pompás vadállatokkal, és nem kellett nekik másmilyen társaság.

Sápadt, tejfehér hajnalokon a szarvasok felkelnek a harmattól nehéz fűből, ahol az éjszakát töltötték, és a levegőbe szimatolva útra kelnek. Messziről sima, bársonyból készült gépeknek lehetne nézni őket, amikor vasárnaponként nyugodtan sétálgatnak ösvényeiken. Finom érzékszerveiknek jó hasznát látják, és néha szemlélődésükből felriadva, látszólag minden ok nélkül futásba kezdenek. Csak ők tudják, hová igyekeznek, de annyi mindenesetre bizonyos, hogy vezetőjük, egy tapasztalt szarvasbika ilyenkor úgy viselkedik, akár a tűzoltók parancsnoka, aki osztaga élén elszántan szalad az égő ház irányába, és amikor testi ereje, valamint gyorsasága folytán a társainál jóval előrébb járva, legelsőként pillantja meg a lángokat, egy pillanatra megtorpan, és sürgetően int, hogy még gyorsabb sietségre ösztökélje őket.

Szintén arrafelé élnek a sündisznók, ezek a szinte legendába illő élőlények, akiket a régi kínaiak meneltetni és táncolni tanítottak a zene ütemére, éppúgy, mint a különféle színű pókok seregeit. Ezenfelül léteznek teremtmények, akik olyanok, mint egy lábnyom. A természet dolgaiban járatlanok a kíváncsiságtól hajtva néha úgy határoznak, hogy követik a nyomokat, és kiderítik, miféle állat járt arra. Vidáman beszélget-

ve látnak a felderítéshez, és amikor órák múltán végül kedvüket veszítve feladják a kutatást, nem is sejtik, hogy a lábnyom maga volt a keresett állat, mely ilyen különös irányba fejlődött az evolúció során, hogy túl tudjon járni a kíváncsiskodók eszén.

Vannak a farkashoz hasonló fajok, amelyek az éjszakát barlangként használva, prédára lesve ólálkodnak a sötétség vermeinek környékén. Ám öregapám erejét ők is régtől fogva ismerték, és lépteinek zajára sietve osontak biztonságosabb részek irányába. Volt már alkalmuk elégszer tapasztalni, hogy milyen kemény fából van az a göcsörtös, nehéz sétapálca, amivel öregapám kirándulni szokott. Vannak olyan állatok is, melyek kizárólag tollból készültek, és vannak olyanok, amelyekről nem lehet beszélni. Megint mások pedig még nincsenek felfedezve.

A páncélosbogarak, a fácánkakasok, az akasztófavirágok, a foszforeszkáló lények, a pikkelybe öltözöttek, az elbitangolt macskák és akiknek a szeme forog, mint egy kerék, mind megfordulnak arra. Öregapám jól ismerte mindannyiukat, és ismerte a gombák titkait, a gyökerek hatóanyagait és a tanításokat, melyeknek a szövegét szent bogarak rágják bele egy-egy korhadó fatörzsbe. Jegyzőkönyvbe vette az ellenmérgek listáját, és szünet nélkül szöve szétágazó terveit, százféle nagyszerű dologba fogott. Többek között:

1/ Kidobott lécekből repülőgépet szerkesztett, és nagyanyámat a hátsó ülésre ültetve körutazásokra vitte az égbe, melyek során a nyakuk köré meleg pamutsálat tekerve keresztülrepültek a fagyos felhőkön is, és kiabálva kellett beszélniük a sűrítő ellen-szél miatt, amely hajukból nagy boglyákat épített, és kiszárította a nyelvüket.

2/ Könyvet írt egy kifordított királyról, aki levetette a csontvázát, és kikelt a szarkofágból. Az egyik kezében higany volt, a másikban vörös föld, és palástja lángokban állt másnap reggelig.

3/ Prémekbe öltözöttek nyulakra vadászott a hósvatagban, ahol ezek a fúrge állatok a napjaikat töltötték.

4/ Messzelátójával olyan közel hozta a bolygókat, hogy csónakját vízre tudta bocsátani az ottani szilaj tengereken, és a bennszülöttek, akik addig a homokban üldögéltek, rémülten szaladtak szerteszét hirtelen megjelenése láttán.

5/ Krizantémokat nevelt, nemes virágokat, vagy cigarettázva heverészett azon a kényelmes mohán, amely a kövek között tenyészett már évezredek óta, és nem csinált semmit egész délután.

Nem sokra rá az égbolt elvesztette simaságát és élénk színeit, melyek addig egyfajta folyadékhoz tették hasonlónvá, és fakulni, valamint sűrűsödni kezdett, egyre kopottabbá válva, miközben kormos felhők birkóztak sötétszürke háttére előtt. A száradó faleveleket, a csonttá dermedt fákat megülte a dér, és a vizek nehézzé kristályosodtak hajnalonként. Hiába nyalogatták a tó szívet a halak, nem tudtak a helyzeten változtatni, és végül a sötéten derengő iszapba süllyedve, végtelen türelemmel várták a telet.

Számtalan külföldi madár érkezett a keményre fagyott pusztákból és az elfeledett, széles országokból, ahol a kövek alszanak. A magasban ködbe burkolózó vadludak utaztak. A napok kérge vastag lett, mint a Cadillac ajtaja, és kupolájuk alatt a rettenthetetlen szelek olyanok, akár a motorozás. A reggel belefért volna egy kétdecis üvegbe, de váratlanul leesett az első hó, amely részben ásványra, részben szappanhabra emlékeztetett, ám némiképp meglepő módon dunyhákat meg párnákat épített a földeken, és rátapadt a fák gallérjára. Öregapám nem tudott betelni vele. Csizmáinak nyomaival minduntalan teleírta a környéket.

Az évnek ebben a szakaszában a varjak zajos csapatai messzi mérföldről a háza kö-

ré gyűltek. Öregapám tavalyi dióval szokta vendégül látni őket, és könyveket olvasott nekik, hogy meg ne fagyjanak, mialatt nagyanyám egy fotelban ülve a hatalmas, szüette bútorok sziluettje mögül kelő félhomályt fércelte. A lámpafény lassan csordogált a lába előtt, mosdatva vén, foghíjas macskájukat, aki a pamlag mellett hevert, és amikor később ők maguk is aludni tértek, öregapám az egyik lábával ellökte az ágyat a part menti, sekély vizekről, behunyták a szemüket, és hagyták, hogy sodorja őket az ár, keresztül azon a lassú és fagyos vidéken, ahol olyan boldogok voltak.

Szlukovényi Katalin

PILLANATFELVÉTEL

Ó, édes kis koincidenziák!
Ahogy feltűnsz az első hóesésben,
s az érkezésed előre megérezem.
És rólunk szól a véletlen talált

Auster-esszé, és Buber-fordítást
tőled kapok. S a kisfiad – ha én nem,
vagy tudjisten, hogy – megkedvelt egészen.
Most hibáival kerek a világ,

s én és te elhisszük: értünk kerek,
s úgy játszunk e nekünk berendezett
színpadon, mintha minden jelenetnek

értelme, folytatása volna, s kétség
sem érhetné a rendező kilétét
és jó szándékát. Pedig csak szeretlek.

DAL

Az irracionális tényezőt
most megnevezhetem a te neveddel,
és személyed kiiktatva a rendszer
talán úgy tűnne, áttekinthetőbb.

Se tél se tavasz kora délelőtt,
sodródó felhők, itt voltál, elmentél,
s tán ideje belátnom, hogy nem bírlak
sem megtartani, sem elveszteni.

De hát a bomló rügyeken iramló
víz gyöngyei, a szél, a cigaretta
illanékony füstjébe vegyülő,

csak emlékektől lomhább teapára
között miért épp te volnál kivétel:
megtartható vagy elveszíthető?

TÜRELEM

*amikor már csak olyan kicsi van
vacsoramaradék a szerelemből*

De komolyan – mégiscsak képtelenség:
fél kiló mélyfagyasztott brokkoli
fölött álljak neki szakítani
életem klasszikus nagy szerelmével?

Pont most, amikor végre megcsináltuk:
idill van, dupla ágy és szójaszósz
– személyes történelmünk, a kihűlt
mélyrétegek makacs kristályhibái

csak kibuknak? Elfuserált Grizeldisz
volnék? Hisztis kaktusz a sivatagban?
Több év aszály után nem csöpörög,

de zuhog az eső, és ez a mafla
önfeledt kivirágzás helyett áll csak
széttárt tüskékkel, s kínjában röhög.

G. István László

ÖREGEMBER SZÉKKEL

Nyűgös a szék,
nem lehet ülni rajta,
karfája, mint
az öregedők karja,
májfoltjai égnek,
akarja, nem akarja.

Annyiszor felálltam,
ahányszor leültem,
tér se igen szorult
többé körülöttem,
ami körbevett még,
mint az utókép-színek,
semmit se jeleznek,
amikor üzennek.

Hogyha egy odvas szem
csak befelé nézne,
már nem is égetné
körbe, amit égne,
emlékezetében
visszaszáll a szándék,
még pislogni látod,
mikor elnyílt már rég.

KOPOLTYÚVERS

Leázik a köröm
az ujjakról, mint a bélyeg,
úszik a kád szélén.
Mégis mitől féljek?

Tátogni kezd a kéz,
ujján üres holdak.
Mégis mitől féljek,
vagy mire bámuljak?

HOZAM

Forróság száll a térdbe,
fa törzsére a nyár,
göcsörtjein küszködik,
ha megy, ha áll.

Gyökér felé vagy égbe?
Íránytalan kihűl,
oly mindegy, tavaszba, télbe,
testét nem adja bérbe,
ha üdvözül.

Pajkossy Gábor

KLAUS MANN KOSSUTHRÓL,

pontosabban Kossuth amerikai útjáról szóló esszéje tizenkét évvel ezelőtt látott nyomdafestéket, magyar nyelven pedig most jelenik meg először. Mann *DISTINGUISHED VISITORS* címmel kötetet szentelt Észak-Amerika legkiválóbb látogatóinak, a Kossuth-eszszé e kötet egyik fejezetének egy részét alkotja.

Kossuth 1851 decembere és 1852 júliusa között tett politikai körutat az Egyesült Államokban. A látogatásnak két célja volt: politikai, illetve anyagi támogatás szerzése az 1849 nyarán leverett magyar szabadságmozgalom újrakezdéséhez. Kossuth New Yorktól New Orleanson át Új-Angliáig tömeggyűléseken, bankettekén, őt üdvözlő küldöttségek előtt sürgette, hogy az Egyesült Államok ismerje el Magyarország függetlenségét, majd a szabadságharc újrakezdése esetén ne nézze tétlenül, hanem – Nagy-Britanniával együttműködve – akadályozza meg, hogy Oroszország újból segítséget nyújtson a Habsburgoknak, azaz beavatkozzon Bécs oldalán. A volt kormányzó Kossuth-alapot vagy Magyar Alapot hozott létre, egydolláros hozzájárulásokat gyűjtött, és kötvényeket bocsátott ki a szabadságküzdelem támogatására. A hét hónap alatt Kossuth sok száz alkalommal mondott hosszabb-rövidebb beszédet, általában angolul, emellett – német közösségek előtt – többször is beszélt németül. Beszédeinek, felszólalásainak számát a szakirodalom ötszázra, hatszázra vagy egyenesen több mint ezerre teszi. E beszédek többségét többnyire rögtönözte, a legfontosabbakat azonban – angolul, illetve németül – gondosan megfogalmazta, majd megtanulta. (Jelenleg több mint félszáz beszédének a fogalmazványát ismerjük.)¹ Beszédei még nincsenek összegyűjtve: három legfontosabb gyűjteményük² több mint száz beszédének a szövegét tartalmazza. Bár Kossuth politikáját sokan ellenezték, szónoki teljesítményét nemigen vitatták, és a magyar politikust a XIX. század második felében a világ legnagyobb angol